Idees d’actualitat – Un fantasma recorre Europa: la crisis del sector agrícola

En las últimas semanas, Europa ha sido testigo de una ola de protestas de agricultores que se han extendido por varios países, incluyendo Alemania, Francia, Polonia, los Países Bajos, Rumania, Italia y España. Estas movilizaciones reflejan el profundo malestar del campo europeo y son el síntoma más evidente de una crisis de dimensiones significativas. Más que un pulso entre agricultores y ecologistas, como insinúa el relato promovido por los partidos de extrema derecha y populistas, estas manifestaciones son más bien el resultado de las incoherencias del neoliberalismo verde, que ha dejado el sector agrícola europeo inmerso en una crisis derivada de la desregulación creciente y de la distribución desigual de fondos, en la que las grandes explotaciones reciben una parte desproporcionada de las subvenciones (por ejemplo, entre 2020 y 2023 las empresas vinculadas a la Casa de Alba recibieron al menos 5,3 millones de euros en subvenciones).

La dimensión continental de las protestas revela el carácter estructural de los problemas del sector primario. Los agricultores y ganaderos europeos sufren una crisis de crecimiento

de una actividad que se expandió y prosperó durante décadas gracias a la modernización y la industrialización, pero que desde principios del siglo XXI se halla bloqueada en un modelo productivista que ya no crece y genera malestar entre unos campesinos endeudados y empobrecidos. A ello se le suman las incoherencias de las políticas agrarias de la Unión Europea. Por una parte, se destina una gran cantidad de ayudas al sector, principalmente los 41.400 millones de la Política Agrícola Común (PAC), sin criterios de justicia social –en 2020, el 0,5% de las mayores explotaciones recibieron el 16, 6% de los fondos, con ayudas individuales superiores a los 100.000 euros– ni climática, ya que los fondos se reparten en función de las hectáreas, lo cual incentiva una agricultura intensiva y contaminante. Por otra parte, se ha renunciado a una regulación de los precios que se pagan a los campesinos y se han suprimido los aranceles sobre los alimentos procedentes de fuera de la UE, con la firma de tratados de libre comercio, como por ejemplo el tratado con Mercosur que se ha convertido en uno de los temas centrales de las protestas.

Por consiguiente, la liberalización del comercio y la competencia extranjera han generado una situación precaria para muchos agricultores, con los precios de los productos agrícolas estancados o incluso a la baja, mientras que los márgenes de las empresas agroalimentarias y de distribución han aumentado considerablemente. Paralelamente, la PAC exige unos trámites que los afectados consideran inasumibles, tanto por la complejidad como por el volumen (se calcula que los agricultores dedican hasta el 20% de la jornada laboral a hacer trámites burocráticos), lo que en muchos casos exige la intervención de un gestor, con el sobrecoste que eso comporta. Asimismo, los agricultores consideran que las restricciones del uso de fertilizantes y las políticas medioambientales suponen una pérdida de competitividad, ya que la mayor parte de las subvenciones está vinculada al cumplimiento estricto de las medidas destinadas a garantizar la transición ecológica. Eso significa que la importación de productos agrícolas desde países extracomunitarios donde no se aplican las mismas restricciones medioambientales suponga una desregulación del mercado a la cual los agricultores europeos no pueden hacer frente, ya que a menudo los precios no llegan a cubrir los costes de producción. Además, la agricultura productivista y el mercado generan la sobreproducción de muchos alimentos con consecuentes bajadas de precios, en un contexto en que los agricultores apenas tienen control sobre los precios de los alimentos que producen.

Asimismo, la transición hacia una agricultura más ecológica se ve obstaculizada por la falta de apoyo financiero y políticas incoherentes, que priorizan la productividad sobre la sostenibilidad. La respuesta de los gobiernos ante estas protestas ha sido en la mayoría de casos insatisfactoria, priorizando los intereses económicos sobre las preocupaciones ambientales y sociales. Así por ejemplo en Francia, el gobierno ha cedido a las demandas de los sindicatos agrícolas, sacrificando incluso la agricultura ecológica en favor de políticas productivistas. Con respecto a la Unión Europea, la primera gran medida tomada por la Comisión Europea ha sido retractarse de su intención de reducir el uso de pesticidas, es decir, volver a apostar por la misma agricultura industrializada y productivista que ha generado la crisis actual. Por consiguiente, el abandono del objetivo de reducción de agrotóxicos establecido por el Pacto Verde que había abierto la vía hacia una agricultura diferente significa que, de momento, no habrá una agricultura diferente a la UE.

Presionada desde su propio grupo político, el Partido Popular Europeo (PPE), Ursula von der Leyen se ha visto obligada a hacer concesiones en materia de política medioambiental por miedo a que los partidos de derecha radical puedan beneficiarse de la crisis agrícola de cara a las elecciones en el Parlamento Europeo del mes de junio. Pero tanto si se mantiene el actual equilibrio de poder con la reconducción de una coalición entre populares (PPE), socialdemócratas (S&D) y liberales (*Renew Europe*), como si se produce un cambio que ponga al frente de la Comisión una coalición de conservadores y partidos de derecha radicales (como lo desea Manfred Weber, presidente del grupo parlamentario del PPE), el nuevo ejecutivo tendrá que enfrentarse a un hecho innegable: cumplir los objetivos climáticos de la UE es casi imposible sin abordar la contaminación ambiental generada por la agricultura. En efecto, el sector es responsable del 14% de las emisiones de gases de efecto invernadero y es la principal fuente de liberación de gas metano, el segundo factor responsable del cambio climático después del dióxido de carbono. Se calcula que para alcanzar los objetivos de transición verde marcados para 2040, las emisiones agrícolas deberían reducirse un 30%. Así pues, no frenarlas trasladaría la carga hacia otros sectores, como el transporte, la industria o la energía.

Por consiguiente, los cambios de rumbo de la Comisión se pueden entender como una reacción ante la posibilidad de que el descontento de los agricultores pueda alimentar el voto de la extrema derecha en las elecciones de junio. Los agricultores sólo representan el 2% de la población de la UE y el 1,4% del PIB, pero encarnan la relación con aquello que es básico y primordial, y que tanto reivindican los movimientos populistas. Así pues, no preocupa tanto el voto de las áreas rurales, sino que las reivindicaciones de los campesinos sean utilizadas para amplificar mensajes simplistas. Así, sus quejas por la burocracia que conlleva pedir subvenciones son fácilmente tergiversadas para abonar el euroescepticismo; la producción legislativa comunitaria se ha convertido en un auténtico laberinto regulatorio y las voces que reclaman cambiar las condiciones de los acuerdos comerciales con terceros países son utilizadas para difundir mensajes contrarios a la lucha contra el cambio climático.

En definitiva, las elecciones europeas serán un termómetro que indicará si la UE gira hacia la derecha debido a los efectos combinados de la futura incorporación de los países del Este, de los conflictos en Ucrania y Oriente Medio, y del mal momento de una globalización dañada por los excesos de las políticas neoliberales y por las crisis económicas, financieras, políticas, sociales y sanitarias que se van encadenando desde 2008.

Fotografía: Axel Hindemith / Creative Commons

Política internacional y globalización

Hal Brands The Next Global War

L’article analitza el panorama internacional i estableix paral·lelismes entre l’època actual i

la dècada de 1930. L'autor identifica tres grans reptes regionals: l'expansió militar de la Xina al Pacífic occidental, l'agressió de Rússia a Ucraïna i els intents de l'Iran per a obtenir el domini regional a l'Orient Mitjà. Al seu parer, aquests reptes estan impulsats per la governança autocràtica i els greuges geopolítics, amb Pequín, Moscou i Teheran posicionant-se com a poders dels qui no tenen enfront dels qui tenen, representats per Washington i els seus aliats. Dos d'aquests reptes s'han convertit en conflictes actius, amb la guerra a Ucraïna que serveix com a competició de representació entre Moscou i Occident, i les accions de l'Iran a l'Orient Mitjà desencadenant conflictes amb actors regionals. La coacció de la Xina al Pacífic occidental es manté per sota del llindar de la guerra, però podria augmentar a mesura que canviï l'equilibri militar. Això no obstant, i malgrat els seus greuges comuns contra l'ordre liderat pels Estats Units, l'autor considera que els poders autocràtics no sempre s'alineen perfectament amb els seus objectius. Tot i així, els seus vincles s'estan reforçant especialment a través d'associacions com l'aliança sino-rusa, que és com una mena de mirall del pacte Molotov-Ribbentrop dels anys trenta. L'autor també destaca la interdependència entre les potències autocràtiques, amb Teheran i Pyongyang donant suport a Moscou a canvi de tecnologia i coneixements militars. Assenyala que l'escala de les autocràcies d'avui difereix de la dels anys trenta, amb conflictes que encara no abasten regions senceres. No obstant això, el potencial d'un conflicte a l'Àsia oriental, especialment amb Taiwan, presenta un risc important, i l'autor adverteix de les conseqüències catastròfiques d'aquest conflicte, incloses les interrupcions econòmiques globals i la polarització més gran de la política global. L'article conclou apuntant els reptes als quals s'enfronten els Estats Units a l'hora de mobilitzar-se per a una hipotètica guerra en escenaris simultanis donada la seva capacitat militar i la seva base industrial de defensa cada cop més reduïda. Suggereix que no hi ha una solució fàcil a aquests reptes, i l'enfocament actual de l'administració Biden implica augments marginals de la despesa militar tot esperant evitar conflictes importants. Tanmateix, afirma que a mesura que l'entorn estratègic empitjora, el risc de conflicte global és cada cop més possible, la qual cosa requereix una reavaluació de les estratègies i capacitats de defensa dels EUA.

Nathan Thrall Il n'y a aucun moyen d'éliminer le Hamas

Han passat tres mesos des que van començar les operacions terrestres a Gaza i tot i que el balanç de víctimes augmenta cada dia, l'exèrcit israelià sembla haver avançat poc en la seva missió declarada d'eradicar Hamàs. En termes generals, l'autor considera que l'escalada de violència era inevitable. No hi havia manera que Israel mantingués indefinidament el control sobre Gaza sense provocar una resposta violenta. L'atac hauria estat molt menys devastador per a Israel si simplement hagués desplegat més tropes a la frontera. Els israelians van pensar realment que havien trobat una solució tecnològica al setge de Gaza. Estaven equivocats. En canvi, la resposta d'Israel i l'ús de la força aclaparadora sembla haver estat completament previsible. La formació del gabinet de guerra poc després del 7 d'octubre, reunint totes les forces polítiques, semblava crear suport polític i social per respondre a la força amb força extrema. Durant les primeres setmanes de la guerra, pràcticament no hi va haver dissidència dins dels cercles polítics israelians, ni tan sols un qüestionament d'un objectius que eren clarament inabastables.

Però el que ha passat durant les darreres setmanes és que hem començat a veure gent qüestionant la possibilitat d'aconseguir aquests objectius. Avui, molts periodistes israelians afirmen explícitament que no té sentit continuar aquesta guerra i que és impossible eliminar Hamàs. A més, qualsevol negociador dirà que no hi ha manera de recuperar els ostatges israelians sense un important intercanvi de presoners, la qual cosa seria una humiliació per a Israel. A més, els israelians estan dividits sobre la qüestió dels assentaments a Cisjordània i Gaza, i caldrà veure si aquest moviment guanyarà impuls amb la durada de l'ocupació israeliana de Gaza. No es tracta només de la zona tampó, que és una qüestió a part, sinó de quant de temps Israel ocuparà realment tota la Franja de Gaza. Això al seu torn dependrà de l'èxit de les negociacions sobre les diferents propostes d'alto el foc i d'algunes propostes més ambicioses destinades a establir algun tipus de govern palestí a Gaza, diferent del govern israelià. Si la guerra continua de tal manera que Israel encara ocupi Gaza d'aquí a un any, i la coalició governamental favorable a la colonització encara està al poder, l'autor afirma que hi haurà una pressió enorme perquè la colonització reprengui a Gaza. Però Netanyahu no vol això perquè sap que seria desastrós des del punt de vista de les relacions públiques i que perjudicaria les relacions amb els Estats Units. En canvi, si Trump és president serà molt difícil acabar amb l'ocupació. Finalment, argumenta que quan Israel es retiri de Gaza, Hamàs serà la força dominant, independentment del debilitament de les seves capacitats militars. Ja ho estem veient ara, després de la declaració de victòria d'Israel al Nord i el final de les seves operacions, Hamàs ha tornat a tenir cura de la població, d'una forma o altra. En definitiva, la idea que l'Autoritat Palestina, des de Cisjordània, pugui prendre el control de Gaza, com volen Israel i els Estats Units, és purament il·lusòria. Això només passarà si Hamàs hi està d'acord. Els únics escenaris possibles per al futur de Gaza són doncs una ocupació continuada per part Israel, o el manteniment de Hamàs al poder de facto, directament o darrere d'una façana: un govern tecnocràtic, o l'Autoritat Palestina, o qualsevol altra forma acceptada per Hamàs.

Dalia Dassa Kaye & Sanam Vakil Only the Middle East Can Fix the Middle East

L'autor assenyala que molt abans dels atacs dels atacs de Hamàs contra Israel, les successives administracions dels EUA ja havien manifestat la seva intenció d'allunyar-se de la regió per dedicar més atenció a Xina. El 7 d'octubre va capgirar aquest enfocament, subratllant la centralitat de la qüestió palestina i forçant els Estats Units a un compromís militar més directe. En tot cas, la dinàmica cada cop més complicada de la guerra pot generar que els Estats Units tinguin cada vegada menys interès a intervenir activament a la regió. Tampoc és probable que incrementar els compromisos a l'Orient Mitjà sigui una estratègia guanyadora per a cap dels dos partits polítics nord-americans en un any electoral crucial. En teoria, la guerra a Gaza semblaria suposar una greu amenaça per al restabliment de l'Orient Mitjà. En la majoria dels casos, les relacions regionals recentment establertes són encara fràgils i encara s'han d'abordar qüestions espinoses com la proliferació d'armes, el suport continuat dels grups militants a Líbia i el Sudan per part dels Emirats Àrabs Units, el suport de l'Iran als grups de milícies armades no estatals a tota la regió i el suport de Síria. exportació de la droga Captagon. A més de posar en perill la incipient normalització de les relacions d'Israel amb els governs àrabs, la intensificació de

la implicació dels grups recolzats per l'Iran, des d'Ezbol·lah i els hutís fins a diverses milícies a Síria i l'Iraq, té el potencial de crear noves fractures entre l'Iran i els estats del Golf. No obstant això, fins ara, els reajustaments emergents han demostrat ser sorprenentment duradors. L'autor considera que un fòrum de seguretat regional no pot aconseguir per si mateix la pau a l'Orient Mitjà; cap iniciativa pot fer-ho. I sense una governança responsable, l'autèntica estabilitat a llarg termini seguirà sent complicada. Tampoc una organització com aquesta no substituiria tot l'equilibri de poder que ha estat durant molt de temps un segell distintiu de l'estatus de l'Orient Mitjà. Fins i tot a Àsia i Europa, els acords de cooperació no han suplantat les rivalitats estratègiques nacionals ni han estat capaços d'excloure l'enfrontament militar, tal com ha demostrat la guerra d'Ucraïna. No obstant això, un fòrum regular afegiria un element crucial d'estabilitat a un Orient Mitjà sempre propens al conflicte. L'autor també adverteix que tot i que el 7 d'octubre encara no ha revertit tots els corrents regionals que afavoreixen la desescalada, pot ser que s'estigui esgotant el temps per capitalitzar el restabliment de relacions que han suposat els acords d'Abraham. Els principals estats àrabs, juntament amb potències regionals com Turquia, han d'aprofitar el moment per continuar el procés d'apropament anterior a la guerra de Gaza i la coordinació que se'n va derivar. L'Orient Mitjà s'enfronta a un moment decisiu que si es quedés paralitzat pel vessament de sang a Gaza podria provocar crisis i conflictes encara més cruents.

Lorenzo Trombetta La "guerra al terrorismo" dell'Iran è un messaggio a Usa e Israele

Des de la revista de geopolítica *Limes* es destaca que l'Iran està entrant directament en l'extens conflicte que es desenvolupa des de fa més de tres mesos al Pròxim Orient. Però ho fa en nom de la «lluita contra el terrorisme», incloent entre els seus objectius sirians i iraquians, així com escenaris aliens al Pròxim Orient, com el Pakistan i Balutxistan, fins ara al marge de la guerra que es lliura de la Mediterrània al Golf, de Mesopotàmia al Mar Vermell. La cúpula militar de la República Islàmica ha reivindicat els atacs amb míssils, per primera vegada amb projectils de llarg abast, duts a terme al Kurdistan iraquià, el nord-oest i nord-est de Síria i el nord-est del Pakistan. Iran, el sistema de poder del qual es veu sacsejat periòdicament des de fa més d'una dècada per prolongades i generalitzades protestes populars, necessita trobar periòdicament instruments de legitimació interna. Per tant, aquesta campanya d'atacs amb míssils a Occident (Iraq, Síria) i Orient (Pakistan) serveix, en primer lloc, per reiterar el missatge clau de qualsevol estructura de poder autoritària: l'estat d'excepció dins del país és determinat per la amenaça contínua dels enemics tradicionals i els seus agents regionals. En segon lloc, en llançar per primera vegada des del 7 d'octubre des del seu propi territori míssils de llarg abast a les portes del Mediterrani (Alep, Idlib), sobre la capital del Kurdistan iraquià (Erbil) i sobre el Kurdistan sirià (Hasake) , ambdues entitats politicoadministratives semiautònomes amb què els Estats Units i Israel mantenen relacions més que cordials, ha servit a la República Islàmica per enviar missatges clars als seus principals rivals: poden copejar l'Estat jueu i els interessos nord-americans a la regió. D'aquest raonament se'n desprenen dos elements d'anàlisi. El primer: des de la perspectiva iraniana, el quadrant Balutxistan-Pakistan forma part del conflicte més ampli que s'està produint a l'Orient Mitjà per una necessitat tant retòrica com

política, tant al front intern com a l'extern. La segona: els atacs recents amb míssils de la República Islàmica des de la Mediterrània fins a l'oceà Índic marquen un compromís més directe i agressiu de Teheran amb la guerra que enfronta l'aliança entre Israel i els Estats Units contra l'Eix de la Resistència dirigit per l'Iran, que inclou els hutís al mar Roig, Hezbol·là al Líban, Hamàs i la Jihad Islàmica a Gaza, i les forces iraquianes proiranianes a l'Iraq i Síria.

Alona Ferber The fractured reality of Israel's war in Gaza

L'autora destaca que a finals de gener, enmig de les tensions en curs a Israel i Palestina, es van produir escenes de joia a Jerusalem mentre els religiosos sionistes es reunien per a una conferència que defensava els assentaments jueus a Gaza. Aquest esdeveniment va posar de manifest una visió messiànica políticament conseqüent però minoritària. La conferència va comptar amb la presència de dotze ministres del govern, inclosos membres del partit Likud del primer ministre Benjamin Netanyahu, i s'hi va utilitzar una retòrica extremista demanant el control total sobre Gaza i l'emigració palestina. Coincidint em el temps, la Cort Internacional de Justícia (CIJ) va emetre mesures provisionals en resposta a l'acusació de genocidi de Sud-àfrica contra Israel. Aquestes mesures tenien com a objectiu prevenir actes de genocidi a Gaza, incloent-hi l'aturada del discurs d'odi i garantir l'accés a l'ajuda humanitària. Tot i que alguns defensors dels drets humans hi ha considerat com una victòria, l'autora adverteix que l'impacte d'aquestes mesures depèn de la reacció occidental i que el Consell de Seguretat de l'ONU, amb el suport dels Estats Units a Israel, n'impedirà l'aplicació. La sentència de la CIJ subratlla la precària posició internacional d'Israel i la seva confusió en els missatges emesos al llarg d'aquesta guerra. Els objectius poc clars de Netanyahu i la indecisió sobre el futur de Gaza reflecteixen les divisions polítiques en la política israeliana. Això no obstant, Israel va aconseguir una victòria de relacions públiques amb l'aturada del finançament de l'UNRWA després de les acusacions de participació de membres del personal en els atacs del 7 d'octubre. Aquesta mesura pot suposar un agreujament de la crisi humanitària a Gaza, ja que UNRWA juga un paper vital en la prestació d'ajuda i serveis als palestins.

Nicholas R. Micinski & Kelsey Norman Funding for refugees has long been politicized − punitive action against UNRWA and Palestinians fits that pattern

L'UNRWA (United Nations Relief and Works Agency for Palestine refugees in the Near East) exerceix funcions de substitució de l'estat en diferents àmbits com ara l'educació, la salut i les infraestructures, i el seu mandat l'impedeix dur a terme activitats polítiques o relacionades amb temes de seguretat. Ara aquesta organització s'enfronta a la suspensió de finançament d'almenys una dotzena de països, inclosos els Estats Units. Aquesta suspensió es produeix arran de les denúncies d'Israel segons les quals 12 empleats de l'UNRWA van estar implicats els atacs de Hamàs del 7 d'octubre. Malgrat l'acomiadament per part de l'UNRWA dels empleats acusats i l'inici d'una investigació, el finançament s'ha aturat. Els autors consideren que es tracta d'una decisió sense precedents, ja que altres agències de

les Nacions Unides o operacions de manteniment de la pau acusades de mala conducta o males pràctiques no han estat sotmeses a un bloqueig de les seves fonts de finançament. Calculen que les retallades de finançament afectaran aproximadament 1,7 milions de refugiats palestins a Gaza, juntament amb 400.000 palestins en altres punts de la regió. Els autors destaquen i denuncien la politització de l'ajuda als refugiats, a la vegada que repassen la història, el mandat i els reptes polítics als quals s'enfronta l'UNRWA, colpejada per les reiterades retallades de finançament, principalment per part dels Estats Units. Finalment també denuncien l'exclusió dels refugiats palestins del règim general de refugiats.

The Economist Is China a winner from the Red Sea attacks?

The Economist revela com la diplomàcia nord-americana ha instat la Xina a jugar un paper més actiu en la resolució de la crisi causada pels rebels hutís que ataquen els vaixells al Mar Roig. Malgrat els importants interessos de la Xina en la seguretat de la regió, prefereix mantenir-se al marge i no intervenir militarment. La Xina considera que els problemes de seguretat de la regió són principalment responsabilitat dels Estats Units i està aprofitant la situació per reforçar la seva solidaritat amb el món àrab. La seguretat de la zona del Mar Roig és crucial per a la Xina, donada la seva dependència de la ruta per a una part important de les seves exportacions a Europa. Però ara els recents atacs dels rebels hutís han interromput el transport marítim, la qual cosa ha comportat que nombrosos vaixells redirigeixin el seu rumb al Cap de Bona Esperança, augmentant els costos de transport. El govern de la Xina ha dubtat a implicar-se directament en el conflicte, preferint mantenir un perfil baix malgrat els seus amplis interessos comercials marítims. Tot i que la Xina té vincles estrets amb l'Iran, que dóna suport als hutís, la seva capacitat per influir en les accions del grup pot ser limitada. A més, l'enfocament de la Xina en el desenvolupament econòmic i la reticència a participar en intervencions militars a l'Orient Mitjà compliquen encara més el seu paper en la resolució de la crisi. Així doncs, malgrat els riscos potencials per als seus interessos econòmics a la regió, la Xina sembla disposada a tolerar el nivell actual d'amenaça dels hutís. Tanmateix, alguns vaixells xinesos ja han pres precaucions per protegir-se dels atacs, com ara indicar clarament la seva connexió amb la Xina en els seus sistemes d'identificació. En darrer terme mentre que els Estats Units esperen que la Xina ajudi a resoldre la crisi al Mar Roig, la reticència de la Xina a implicar-se directament subratlla el seu enfocament prudent dels conflictes regionals i la priorització dels interessos econòmics per sobre de les intervencions militars.

Halil Karaveli In Turkey, Atlanticism Does Not Mean Liberalism

L'article analitza la decisió de Turquia d'acceptar l'adhesió de Suècia a l'OTAN després de bloquejar-la inicialment durant gairebé dos anys. Destaca la complexa dinàmica que impliquen els interessos estratègics de Turquia, la seva relació amb Occident, especialment els Estats Units, i la seva política interna, especialment pel que fa a les qüestions kurdes i els principis democràtics. Inicialment, Turquia es va oposar a l'adhesió de Suècia a l'OTAN com a part d'una estratègia més àmplia per soscavar el suport occidental als grups kurds,

que Turquia considera organitzacions terroristes. No obstant això, Suècia va acceptar trencar els vincles amb aquests grups per obtenir el suport de Turquia. Malgrat les tensions passades, Turquia finalment va prioritzar el seu imperatiu estratègic d'alinear-se amb Occident, reconeixent la importància de la pertinença a l'OTAN per als seus interessos geopolítics i capacitats militars. L'autor també aprofundeix en la relació històrica de Turquia amb l'OTAN, destacant casos en què els recursos de l'OTAN es van utilitzar per donar suport a les forces antidemocràtiques dins de Turquia, especialment durant l'època de la Guerra Freda. Destaca les tendències autoritàries de Turquia i de la repressió actual dels ciutadans kurds, fet que genera preocupacions pel compromís de l'OTAN amb els valors democràtics. A més, suggereix que la decisió de Turquia de donar suport a l'adhesió de Suècia a l'OTAN revela els límits del nacionalisme turc i ofereix una oportunitat als legisladors nord-americans de defensar els principis democràtics a Turquia. Subratlla la necessitat que les democràcies occidentals donin prioritat a les qüestions de drets humans, com ara l'alliberament de funcionaris electes empresonats a Turquia, per mantenir la credibilitat de l'OTAN i promoure els valors democràtics.

Muneeb Yousuf & Mohammad Usman Bhatti The Military Is Still Pulling the Strings in Pakistan's Elections

Els autors estudien les eleccions del Pakistan i destaquen les preocupacions respecte de la seva justícia i llibertat. Malgrat l'organització de les eleccions per part del govern provisional, els dubtes persisteixen degut a la llarga història d'interferències de l'exèrcit en els processos democràtics. El panorama polític és força complex, amb l'antic primer ministre Imran Khan empresonat per càrrecs de corrupció, mentre l'*establishment* militar sembla afavorir el retorn de Nawaz Sharif al poder. Les intricades relacions entre civils i militars afavoreixen molt l'exèrcit, la qual cosa porta els polítics a alinear-se amb l'exèrcit per aconseguir el poder, debilitant així les institucions democràtiques i els processos electorals. Així doncs, Pakistan funciona com un règim híbrid, que barreja elements de democràcia electoral amb una forta influència militar. L'article també recorre la història política del Pakistan, inclosa l'anterior destitució de Sharif del poder i l'ascens de Khan, que alguns atribueixen a la ingerència dels militars. El fracàs de Khan en promulgar les reformes promeses i la inestabilitat econòmica van comportar la seva destitució del càrrec i a la presó, amb acusacions de connivència amb els militars. Les tensions històriques entre els líders civils i l'exèrcit subratllen els reptes als quals s'enfronta l'estabilitat democràtica del Pakistan. L'augment del poder de l'exèrcit, reflectit en esmenes legislatives i decisions judicials, suggereix un canvi cap a un sistema de llei híbrid, on el domini militar eclipsa gradualment el govern civil. A mesura que s'acosten les eleccions, les maniobres polítiques s'intensifiquen, amb partits que formen aliances i lluiten pel poder. Tanmateix, persisteixen les preocupacions sobre la influència de l'exèrcit en el resultat electoral i la integritat del procés democràtic. Malgrat la popularitat d'Imran Khan, el paper de l'exèrcit pot condicionar el resultat de les eleccions, perpetuant la seva influència sobre el panorama polític del Pakistan. Els autors conclouen destacant la necessitat d'un consens entre els agents polítics per establir una democràcia sòlida lliure d'interferències militars. Tanmateix, fins que els polítics no prioritzin els interessos nacionals per sobre de les agendes personals, probablement l'*establishment* militar continuarà exercint el control

sobre el govern del Pakistan.

Thierry de Montbrial Deux ans après, les mauvais comptes de la guerre d'Ukraine

L'article analitza l'impacte de la guerra d'Ucraïna en la transformació del sistema internacional, destacant les reaccions dels països occidentals, especialment els Estats Units i la Unió Europea. L'autor afirma que el conflicte està redefinint Occident, ja que ha reforçat el sentit d'unitat occidental, amb els Estats Units i la Unió Europea presentant-se com a models democràtics i defensors dels estats constituïts. També ha fet evolucionar la postura dels europeus: Europa es presenta com una força per a la democràcia, però les seves reaccions són limitades per la seva manca de cohesió política i la seva proximitat geogràfica amb Ucraïna. Les conseqüències per a la Unió Europea són que la crisi a Ucraïna està conduint a un profund qüestionament de la UE, posant de manifest les seves debilitats institucionals i la seva manca d'unitat política. L'autor també considera que s'està posant de manifest el retorn de la tragèdia a la política internacional, amb preguntes sobre la legitimitat de les institucions europees i la necessitat que la UE torni a aprendre realisme en les seves relacions internacionals. En definitiva, el que la història podria recordar sobretot de la guerra d'Ucraïna és que en atrevir-se a trencar un tabú, Putin va reactivar el principi de Clausewitz segons el qual «la guerra és la continuació de la política per altres mitjans». A força d'haver estat violat, no només pels russos (per exemple, el 1999, amb els bombardejos de l'OTAN a Sèrbia, i sobretot, el 2003, l'enderrocament de Saddam Hussein), és molt possible que en els proper anys el dret internacional es vegi constantment conculcat, sobretot perquè l'equilibri de poders dins de la carta de l'ONU és cada cop més incert. I les grans potències del segle XXI, començant pels Estats Units i la Xina, són conscients d'aquestes realitats, en un teló de fons d'acceleració de la revolució tecnològica. En canvi, afirma que els membres de la Unió Europea, endormiscats des del 1945 i la descolonització, han perdut el sentit de la tragèdia. En la recerca d'un nou paradigma per a la Unió, sense renunciar a l'ideal democràtic, l'autor conclou que hauran de tornar a aprendre el realisme en la política internacional.

Mick Ryan Russia's Adaptation Advantage

L'article ofereix una anàlisi exhaustiva de les estratègies d'adaptació d'Ucraïna i Rússia al llarg de la guerra en curs. L'autor apunta que, inicialment, Ucraïna tenia un avantatge a causa del suport, la motivació i l'entrenament occidentals, mentre que l'excés de confiança de Rússia va provocar els seus fracassos inicials. Tanmateix, després de dos anys de conflicte, la bretxa de qualitat entre les dues parts s'ha tancat. Ucraïna mostra fortaleses en l'adaptació tàctica, introduint ràpidament noves tecnologies i tàctiques al camp de batalla. Tanmateix, sorgeixen reptes a l'hora de sistematitzar i difondre aquestes lliçons entre les forces armades. En canvi, Rússia destaca en l'adaptació estratègica, influint en l'elaboració de polítiques nacionals i militars, que és crucial per guanyar guerres. L'autor detalla el procés d'adaptació de Rússia en l'estructura de comandament, les tàctiques d'armes combinades, les estratègies de combat cos a cos, les fortificacions de defensa, la

protecció de vehicles, el desplegament de drons i la guerra electrònica. Aquestes adaptacions han canviat l'equilibri de poder, permetent a Rússia repel·lir les ofensives ucraïneses i assentar-se al territori. També assenyala que tot i els avenços d'Ucraïna en armes de precisió i capacitats marítimes, s'espera que Rússia s'adapti i superi aquests avantatges. L'avantatge estratègic es troba en el complex industrial de defensa millorat de Rússia, que produeix més armes i municions. Per contrarestar els progressos de Rússia, Ucraïna hauria d'incrementar l'adaptació estratègica millorant l'intercanvi d'informació, actualitzant la doctrina i la formació, vinculant l'aprenentatge tàctic amb la producció industrial i desplegant adaptacions ràpidament. Tanmateix, la implementació d'aquestes mesures requereix un lideratge fort, una experimentació ràpida i una voluntat d'aprendre dels errors. L'autor conclou advertint que la millora contínua de Rússia en l'adaptació estratègica suposa una amenaça important per a la supervivència d'Ucraïna. Així doncs, per evitar la derrota, Ucraïna ha d'actuar ràpidament per millorar la seva adaptació estratègica i dificultar els progressos de Rússia.

Le Grand Continent Pour l'Ukraine, les conditions de la victoire ont changé

Per al comandant en cap de les forces ucraïneses, Valeri Zalouzhny, cal prendre nota d'una realitat que recentment s'ha imposat a Ucraïna: les condicions d'una possible victòria han canviat i davant la disminució de l'ajuda militar occidental, considera que Kíiv ha de trobar el seu propi camí. Si bé els rumors i rumors sobre la seva destitució per part del president Volodymyr Zelensky s'han multiplicat en els últims dies, Zalouzhny va publicar fa pocs dies un text a la CNN on exposa la seva visió de l'estratègia ucraïnesa. El moment d'aquesta publicació pot sorprendre. Si bé l'exèrcit ucraïnès s'enfronta a una situació difícil al front, les seves capacitats ofensives es veuen en gran part obstaculitzades pel debilitament de l'assistència militar occidental, conseqüència en gran part de la no renovació del pressupost assignat al Departament de Defensa dels EUA així com per l'esgotament de les tropes ucraïneses. Ja constatades en diverses ocasions, les aparents tensions entre el cap dels exèrcits ucraïnesos i el president s'havien reactivat seriosament arran de la publicació d'una entrevista concedida per Zalouzhny a *The Economist* el novembre passat, mentre la contraofensiva ucraïnesa iniciada a l'estiu de 2023 resultava ser un fracàs. Amb aquest nou article que explora la necessària adaptació i la innovació constant de l'exèrcit ucraïnès i la seva estratègia, Zalouzhny exposa com podria evolucionar la guerra en l'escenari d'una reducció -de facto ja existent- de l'ajuda militar externa. Malgrat els esforços dels europeus i d'altres països, sobretot Corea del Sud, és difícil imaginar en aquesta etapa que Ucraïna recuperi la iniciativa sobre el terreny, sobretot si es confirma la hipòtesi cada cop més probable de la fi de l'ajuda militar nord-americana, almenys en la seva forma que ha tingut fins ara. Paral·lelament, a finals de gener l'Alt representant de la UE per a Assumptes Exteriors i Política de Seguretat, Josep Borrell, va declarar que els europeus només lliurarien 524.000 obusos al març, mentre que l'any passat se'n va prometre un milió. El ministre de Defensa ucraïnès Roustem Umierov considera que l'exèrcit necessita almenys 200.000 obusos de 155 mm al mes, o sigui una mitjana de més de 6.000 al dia. En les darreres setmanes, les forces ucraïneses no han disparat més de 2.000 diaris, tres vegades menys que els seus oponents. Per consegüent, Zalouzhny considera que ara Ucraïna s'ha de

concentrar en la creació d'un sistema per equipar les forces de defensa amb equipament d'alta tecnologia; en la introducció d'una nova filosofia de preparació i realització de les operacions militars, tenint en compte les limitacions; i en l'adquisició de noves capacitats militars el més ràpidament possible.

Catalunya, España, Europa

Eddy Wax This time, the far-right threat is real

En aquest article l'autor alerta del potencial ascens dels partits polítics de dreta i d'extrema dreta a les properes eleccions al Parlament Europeu abans del mes de juny. Històricament, els principals partits de centreesquerra i de centredreta han format coalicions per contrarestar la influència dels radicals i dels partits populistes. Tanmateix, aquesta vegada, l'augment del suport de la dreta sembla ser més significatiu, amb prediccions que suggereixen que els partits nacionalistes i d'extrema dreta podrien aconseguir gairebé una quarta part dels escons al Parlament Europeu. Experts, com Simon Hix, professor de política comparada, preveuen que grups d'extrema dreta com l'agrupació Identitat i Democràcia (ID) i el grup de Conservadors i Reformistes Europeus (ECR) podrien obtenir guanys substancials a les properes eleccions. Aquest augment de la representació de la dreta podria permetre a aquests partits influir en l'agenda política de la UE, especialment en qüestions com l'estat de dret, els drets humans, la immigració i les lleis climàtiques. Paral·lelament, la possibilitat d'una representació més forta de l'extrema dreta al Parlament Europeu genera preocupacions sobre la dinàmica de la presa de decisions dins de les institucions de la UE. Alguns temen que la influència de l'extrema dreta pugui dificultar l'aprovació de nomenaments, com ara el del president de la Comissió Europea, i que pugui comportar canvis polítics en diversos temes. Tot i el potencial augment de la representació de la dreta, encara es preveu que els grups centristes tradicionals tinguin la majoria al Parlament Europeu, tot i que d'aquí al mes de juny la influència de l'extrema dreta encara pot créixer, sobretot si els principals partits s'alineen amb les polítiques de la dreta per atraure els votants. Els polítics d'extrema dreta a Brussel·les ja estan dissenyant estratègies per obtenir més poder i influència en temes clau com la immigració i la política climàtica, a la vegada que pretenen dividir els principals grups polítics pressionant els partits de centredreta perquè adoptin posicions més de dretes. L'article doncs posa de manifest la creixent preocupació per l'auge dels partits de dreta i d'extrema dreta en la política europea i les seves possibles implicacions per al rumb i les polítiques futures de la UE.

Paul Mason Europe's nightmare: an isolationist America

Paul Mason analitza les possibles conseqüències d'un segon mandat de Donald Trump com a president dels Estats Units, especialment pel que fa a la situació a Ucraïna i el futur de l'OTAN. En efecte, els líders europeus estan cada cop més preocupats per la possibilitat que Trump guanyi les properes eleccions presidencials, ja que la seva administració podria alterar significativament la política dels EUA envers Ucraïna i l'OTAN. Emmanuel Macron i altres líders europeus ja han subratllat la necessitat que Europa estigui preparada per

defensar i donar suport a Ucraïna independentment de les decisions nord-americanes, suggerint que això podria reforçar l'autonomia d'Europa respecte dels Estats Units. En resposta a aquestes preocupacions, els líders europeus, inclòs el canceller alemany Olaf Scholz i diversos primers ministres, han demanat augmentar l'ajuda militar europea a Ucraïna. Reconeixen que si Ucraïna perdés el conflicte, les conseqüències serien greus per a tots els països europeus. Tot i que és poc probable que un Trump reelegit retiri completament els EUA de l'OTAN, sí que podria reduir la participació nord-americana a l'Aliança, incloent-hi la retirada del personal destinat a temes europeus i la disminució del suport a Ucraïna. Els líders europeus s'enfrontarien doncs a reptes importants per cobrir el buit de finançament deixat per la possible desvinculació dels EUA i haurien d'augmentar la seva producció armamentística per subministrar les armes i la intel·ligència necessàries a Ucraïna. Mason suggereix que encara que Europa comprometés recursos i esforços significatius per donar suport a Ucraïna, el resultat del conflicte continuaria sent incert, ja que si Europa no pogués oferir el suport suficient, Ucraïna es podria veure obligada a buscar una pau temporal amb Rússia per evitar més pèrdues territorials. Per afrontar aquests reptes, l'autor afirma que Europa necessita una estratègia de defensa unificada i una capacitat militar millorada. El nou concepte estratègic de l'OTAN descriu l'escala de les forces armades convencionals requerides, però els països europeus han de superar debilitats com la manca d'estandardització i la fragmentació de les seves indústries d'armes. A més, els líders europeus han d'abordar qüestions fonamentals sobre la finalitat i la coordinació dels esforços de defensa europeus. Si els EUA es convertissin en un aliat poc fiable, Europa hauria de determinar com omplir el buit de lideratge dins de l'OTAN i aclarir les raons del seu compromís amb la defensa. En definitiva, Mason la necessitat urgent que els líders europeus es preparin per a la possibilitat d'una segona presidència de Trump i el seu impacte potencial en els acords de seguretat transatlàntics. Al seu entendre, això requereix una major cooperació, la creació de capacitat industrial i la consciència de l'amenaça que suposa l'agressió russa i la possible desvinculació dels EUA.

Martin Kettle After a historic deal in Northern Ireland, what next?

L'autor destaca que l'acord entre nacionalistes i unionistes a Irlanda del Nord per desbloquejar la formació del govern permetrà alleugerir alguns dels danys econòmics i polítics infligits per l'acord de Boris Johnson sobre el Brexit. També acaba amb el boicot a la democràcia realitzat pel DUP des de fa dos anys i obliga les parts rivals a treballar juntes de nou, seguint el que estipula l'acord del Divendres Sant de 1998. A més, permetrà alliberar 3.300 milions de lliures del Tresor del Regne Unit que el maltractat sector públic d'Irlanda del Nord necessita. Això pel que fa a la part positiva. Però també assenyala que, en la part negativa, la política a Irlanda del Nord segueix sent, com sovint i durant tant de temps, un joc de suma zero. El suport unionista durador a l'acord que finalment ha presentat el secretari d'Irlanda del Nord és fràgil. Tot i que ara s'està reiniciant el repartiment de poder, és la quarta vegada des del 1998 i la segona en els últims set anys. La pregunta fonamental és si aquest acord donarà als unionistes la confiança per fer que el repartiment del poder funcioni millor que l'última vegada, ja que una qüestió d'aquest tipus toca profundes preocupacions comercials, culturals i polítiques. Ara mateix, els unionistes

són el focus d'atenció però no es pot deixar de banda que la resposta nacionalista també acabarà tenint la mateixa importància. El comerç entre Gran Bretanya i Irlanda del Nord encara estarà subjecte a les regles posteriors al Brexit acordades amb la UE, tot i que aparentment s'aplicaran de manera diferent i menys molesta. I Irlanda del Nord encara haurà de tenir un estatus intermedi especial, que impliqui formes de governança superposades, com exigeixen els acords del Divendres Sant i del Brexit. Això tampoc no ha canviat. Fins i tot els optimistes reconeixen que les velles batalles polítiques estan a punt de reprendre en un camp de joc remodelat. Irlanda del Nord està a punt de tenir un primer ministre nacionalista per primera vegada en els seus 103 anys d'història. Per a ambdues parts, caldrà acostumar-s'hi.

Liam Hoare Austria is sleepwalking toward a far-right victory

La revista *Politico* analitza la creixent influència i les perspectives electorals del partit d'extrema dreta Partit de la Llibertat d'Àustria (FPÖ) de cara a les properes eleccions legislatives. Durant la tradicional recepció de Cap d'Any de l'FPÖ, el líder del partit Herbert Kickl va ser aclamat com el futur "Volkskanzler» (canciller del poble) d'Àustria, reprenent així un terme utilitzat per descriure Adolf Hitler el 1933. El discurs de Kickl va incloure retòrica manllevada del llenguatge nazi, dirigida contra el canceller Karl Nehammer i les polítiques de lluita contra la COVID-19 del govern. L'autor destaca que l'augment de la popularitat de l'FPÖ ha estat impulsat per la seva oposició a les mesures contra COVID-19, l'escepticisme cap a les vacunes i l'alineació amb Rússia respecte del suport europeu a Ucraïna. A més, el partit ha capitalitzat les preocupacions sobre la migració irregular, les crisis energètiques i la inflació. Les lluites econòmiques i la inestabilitat política d'Àustria han impulsat encara més l'atractiu de l'FPÖ, mentre que el Partit Popular Austríac (ÖVP) al govern s'enfronta a acusacions de corrupció i lluita per recuperar la seva influència sense el seu antic líder, Sebastian Kurz. L'oposició del Partit Socialdemòcrata d'Àustria (SPÖ) també té dificultats a sortir de l'estancament que preveuen les enquestes malgrat els canvis de lideratge. D'altra banda, la possible aparició de nous partits, com el *Beer Party* liderat per Dominik Wlazny, complica encara més el panorama polític. En definitiva, Àustria dirigir-se cap a una possible victòria de l'extrema dreta a les properes eleccions, sobretot si l'ÖVP forma una coalició amb l'FPÖ, com ja ha fet en el passat.

Caroline de Gruyter The Habsburg Solution for Viktor Orban

L'autora descriu l'estratègia política del primer ministre hongarès Viktor Orbán a Brussel·les, fent paral·lelismes entre les seves tàctiques i el comportament històric d'Hongria a l'Imperi dels Habsburg. L'enfocament obstruccionista d'Orban a la UE, especialment pel que fa al paquet d'ajuda financera de 50.000 milions d'euros per a Ucraïna, destaca com una font de frustració per a altres estats membres. De Gruyter aprofundeix en l'ús històric del xantatge per part d'Hongria i la tossuderia en les negociacions, que es remunta a l'època de l'Imperi dels Habsburg. Els hongaresos eren retratats com a exigents i tossuts, sovint recorrent a la desobediència civil per assolir els seus objectius, com ara aconseguir l'autonomia dins de l'imperi. Cita exemples històrics,

com la resistència d'Hongria a l'exèrcit federal i la seva imposició de la llengua hongaresa, per il·lustrar les seves tàctiques de negociació històriques. També analitza el focus d'Hongria en la centralització i la magiarització, en contrast amb l'enfocament més liberal i descentralitzat de la meitat austríaca de l'imperi. L'autora compara les actuals maniobres polítiques d'Orbán a la UE, destinades a aconseguir subvencions i influir en les decisions, amb les estratègies històriques de negociació d'Hongria. Paral·lelament, explora possibles mesures per trencar l'enfrontament amb Hongria, inclosa la possibilitat de privar Orbán dels seus drets de vot al Consell de la UE, tot i que la probabilitat d'aquesta acció es qüestiona a causa de les preocupacions que genera en altres estats membres. En darrer terme, el text conclou que la reticència d'Orbán a sortir de la UE prové del fet que és plenament conscient que Hongria té més poder dins de la UE que no pas fora d'ella. Això s'assembla al comportament d'Hongria a l'Imperi dels Habsburg, on va obtenir acords favorables per la seva duresa negociadora. L'article acaba recordant que Hongria va ser l'última a abandonar l'Imperi en col·lapse, la qual cosa implica que l'estratègia d'Orbán seria doncs de mantenir costi el que costi Hongria a la UE malgrat les tensions amb altres estats membres.

Democracia, diversidad y cultura

Pratap Bhanu Mehta The Specter of Nationalism

L'article explora la conjuntura crítica a la qual s'enfronta la democràcia l'any 2024, marcat per eleccions crucials a països com l'Índia, Indonèsia, Sud-àfrica i els Estats Units. Tot i que aquests processos electorals solen ser habituals, ara signifiquen un moment crucial degut a la creixents polarització, la decadència institucional i l'augment de les tendències autoritàries. L'argument principal de l'autor gira al voltant de la tensió creixent entre nacionalisme i democràcia i planteja quatre dimensions del nacionalisme que al seu entendre són elements clau: definir la pertinença, donar forma a la memòria històrica, afirmar la sobirania popular i respondre a la globalització. Pel que fa als criteris de pertinença, l'autor destaca com les nacions determinen qui n'és membre, especialment en el context de les polítiques d'immigració. També subratlla la creixent importància d'aquesta qüestió, influenciada per factors com els patrons migratoris, les narracions històriques i les agendes polítiques. Exemples de diversos països, inclosos els Estats Units, Europa, l'Índia i Sud-àfrica, il·lustren la complexa dinàmica en joc. Respecte de la memòria històrica, examina el qüestionament de les narracions històriques i el paper de la memòria en la configuració de la identitat col·lectiva. Afirma que els líders polítics manipulen els esdeveniments històrics per reforçar els sentiments nacionalistes, sovint a costa dels valors liberals. Els exemples de l'Índia, Sud-àfrica i els Estats Units subratllen la importància de la memòria històrica en la política contemporània. En matèria de sobirania popular, l'autor explora la connexió entre la sobirania popular i el nacionalisme, posant l'accent en el risc d'antipluralisme inherent a la concentració al voltant d'una voluntat unitària del poble. També analitza com el populisme nacional margina la dissidència en emmarcar-la com a antinacional i com els líders polítics utilitzen aquesta retòrica per consolidar el poder. Finalment, pel que fa a la globalització, se centra en el seu impacte en els sentiments nacionalistes, especialment en el context dels canvis econòmics i la integració global.

Argumenta que la tendència cap al proteccionisme i l'escepticisme de la globalització incrementa el nacionalisme, plantejant reptes per al comerç i la cooperació mundials. En definitiva, l'article subratlla les profundes implicacions del nacionalisme en els valors liberals i les institucions democràtiques. Adverteix contra les formes avançades de nacionalisme que suprimeixen la contestació i erosionen les llibertats civils, i demana una comprensió matisada d'aquestes dinàmiques per salvaguardar el futur de la democràcia. Les eleccions que tindran lloc arreu del món el 2024 es presenten com a un moment crític per determinar si la democràcia pot afrontar amb èxit els dilemes plantejats pel nacionalisme o si al contrari es veurà sotmesa a una major degradació.

Pierre-Etienne Vandamme Trois raisons de ne pas qualifier l'extrême droite de populiste

A parer de l'autor, el terme «populisme» és sovint mal utilitzat i mal entès en el discurs polític contemporani. Generalment s'utilitza de manera pejorativa per descriure diversos partits polítics i figures que no necessàriament tenen coses en comú. No obstant això, argumenta que, històricament, el populisme va sorgir com un moviment democràtic i anti-oligàrquic, tant als Estats Units com a Rússia. Així, als Estats Units, el moviment populista del segle XIX pretenia defensar la democràcia i les llibertats constitucionals davant el poder oligàrquic existent. A Rússia, els *narodniki* eren intel·lectuals demòcrates i socialistes que lluitaven pels drets dels camperols oprimits. Cap dels dos moviments era antipluralista ni es caracteritzava per un lideratge carismàtic.Tanmateix, el terme «populisme» s'ha allunyat del seu significat original per aplicar-se de manera inadequada als moviments polítics contemporanis. Per exemple, alguns politòlegs han associat el populisme americà amb el macartisme o fins i tot el feixisme, mentre que autors com Gino Germani han aplicat el terme al peronisme a l'Argentina, tot i que aquest moviment mai no s'ha dit populista. A la dècada de 1980, els partits d'extrema dreta a Europa van adoptar un llenguatge democràtic per guanyar-se la respectabilitat, fet que va fer que molts comentaristes polítics els titllaven de «populistes». Tanmateix, l'autor considera que això ha tingut l'efecte de desviar el terme del seu significat original i de legitimar moviments polítics autoritaris i xenòfobs. Afirma, doncs, que cal tornar a una definició més precisa del populisme, reservant-lo als moviments polítics que defensen ideals igualitaris o democràtics i que pretenen protegir les classes desfavorides dels abusos del poder oligàrquic. Això evitaria confondre moviments molt diferents sota un mateix terme i no legitimaria moviments polítics autoritaris anomenant-los "populistes". En darrer terme, assevera que els moviments populistes poden lluitar per reconstruir canals de mediació democràtica, la qual cosa suposa un repte fonamental en el context europeu contemporani on els partits polítics tradicionals estan perdent influència.

Mariano Martín Zamorano La política cultural de Milei: zombies en un mercado simbólico

Segons l'autor, la trajectòria política breu però disruptiva de l'economista d'ultradreta convertit en president de l'Argentina s'ha servit d'un argumentari inspirat en l'Escola austríaca d'Economia i en l'anarco-capitalisme de mitjans del segle XX. L'article planteja

què representa aquest nou marc ideològic polític per a l'agenda cultural del país. Afirma que actualment les implicacions polítics culturals d'aquests postulats són múltiples. Per exemple, des d'aquesta mirada, el valor del treball artístic el determinarien subjectivament els individus en un "mercat lliure" en funció de les seves preferències i necessitats, cosa que condiciona les diverses formes d'intervenció pública en la promoció del treball cultural. El paper de l'Estat en la promoció directa de la producció i el consum culturals es veu sota aquesta perspectiva teòrica reduït a la seva mínima expressió. La política cultural constitutiva de Milei ha involucrat una narrativa que distingeix entre l'anomenada "gent de bé" i la "casta" política, empresarial i sindical. Induint aquest discurs, una maquinària a les xarxes socials ha buscat reduir el que és nacional popular a una teranyina de *likes* i *memes*, atraient diverses sensibilitats, captant l'atenció d'una base electoral social, ideològica i culturalment heterogènia. Milei sembla voler remetre allò cultural a un mer objectiu de transacció mercantil. Això no obstant, aquesta visió vuitcentista de l'acció cultural pública no forma part de l'avenç d'altres moviments d'ultradreta mundial. Sota diferents models nacionals, les anomenades polítiques culturals il·liberals solen ser actives, intervencionistes i presenten alguns eixos comuns com l'ús nativista de la identitat nacional. Així, els governs d'Hongria o Polònia han compartit un nacionalisme excloent promogut a través del revisionisme històric i l'acció patrimonial. En termes de govern cultural, els nous règims d'extrema dreta a diversos països han sostingut o incrementat el seu pressupost cultural i han desenvolupat polítiques discrecionals orientades cap a institucions aliades, artistes o intel·lectuals orgànics. L'autor conclou que la reducció cultural a un mitjà instrumental per a l'èxit capitalista ens porta a una societat zombie on una ja feble democràcia cultural podria diluir-se en mercats regits per uns privilegiats que defineixen els marges de l'intercanvi. És a dir, sense polítiques culturals públiques plurals, actives i eficients, la recerca desigual i voraç del capital simbòlic adequat per ser "gent de bé" podria deixar els uns sense temps per alliberar-se de l'exclusió i uns altres cecs davant del patrimoni cultural comunitari i la veritable riquesa del món que els envolta.

Daniel Gregory What inner speech is, and why philosophy is waking up to it

L'article apunta que només recentment els filòsofs han començat a examinar de prop el discurs interior, també conegut com a monòleg intern, que és la veu que els individus escolten a la seva ment quan pensen o llegeixen. Tot i que la investigació empírica mostra que no tothom experimenta aquesta veu interior, sempre ha cridat l'atenció dels psicòlegs, especialment Lev Vygotsky, que va suggerir que la parla interior es desenvolupa a partir de la parla externa que s'ha interioritzat. Filòsofs com Ray Jackendoff proposen perspectives teòriques, com ara considerar el discurs interior com una representació mental de la parla en lloc de la parla real. L'autor afirma que els beneficis del discurs interior inclouen aclarir pensaments, resoldre problemes i avançar en els processos de raonament. Tanmateix, queden preguntes sobre si el discurs interior és semblant a parlar amb un mateix o es tracta només un procés mental. A més, la investigació filosòfica sobre si produir un discurs intern constitueix una acció revela complexitats, ja que el discurs interior sovint es produeix de manera involuntària i no es pot controlar fàcilment. Així doncs, els filòsofs debaten si el discurs interior es qualifica com una acció, i alguns argumenten que

normalment no compleix els criteris per a les accions, ja que sovint no requereix cap esforç i pot ser difícil de controlar. Això demana una exploració més profunda de la naturalesa de l'experiència conscient i dels fenòmens mentals. Si bé el discurs interior ha rebut més atenció per part dels psicòlegs, la seva intersecció amb la filosofia ofereix noves perspectives i vies d'investigació.

Economía, bienestar e igualdad

Laura de Bonfils et al. Fighting poverty: directive on minimum income needed

En aquest article les autores reivindiquen la implementació de plans sòlids d'ingressos mínims als estats membres de la Unió Europea (UE) per abordar la pobresa i les desigualtats socials. Destaquen el fracàs de les mesures legals existents per protegir adequadament les persones vulnerables i posen l'accent en la necessitat d'una directiva vinculant de la UE sobre la renda mínima. Incideixen que un dels principals reptes actuals és que malgrat l'existència de plans d'ingressos mínims, milions de persones a tota la UE viuen en la pobresa o corren el risc de caure en la pobresa. Denuncien que la burocràcia complicada i la manca d'informació sovint dificulten l'accés a aquests ajuts, la qual cosa no fa més que agreujar el problema. Les autores subratllen també que les organitzacions de la societat civil i el Parlament Europeu han demanat una directiva vinculant de la UE sobre ingressos mínims per garantir l'adequació, l'accessibilitat i l'eficàcia d'aquests plans. En aquest sentit, iniciatives recents a nivell de la UE reconeixen les mancances dels sistemes actuals, però no garanteixen la seva adequació. Argumenten que una directiva sobre ingressos mínims podria establir un marc estandarditzat per establir i revisar periòdicament l'adequació dels plans d'ingressos mínims. També abordaria les barreres d'accés, com ara els procediments de sol·licitud complexos i les barreres lingüístiques, alhora que contribuiria a la inclusió activa en el mercat laboral. Les autores posen així mateix l'accent en la importància de la voluntat política per aconseguir un progrés significatiu en la lluita contra la pobresa, i demanen als estats membres que prioritzin la política social i es comprometin a aplicar una directiva sobre la renda mínima en el proper mandat.

Federico Steinberg La Unión Europea apuntala su seguridad económica

La Unió Europea (UE) acaba de publicar cinc noves iniciatives per avançar en la implementació de la seva Estratègia de Seguretat Econòmica, presentada formalment el juny del 2023. El nou paquet de propostes traça un full de ruta per millorar les eines de comerç i inversió amb què compta la UE de manera que se'n redueixin les vulnerabilitats. El fet paradoxal és que la majoria d'aquestes deriven de la interdependència econòmica que durant dècades la UE va promoure, però que amb la pandèmia i la guerra a Ucraïna s'han revelat com a perilloses. El nou paquet consta de cinc objectius. Primer, endurir les normes de control de les inversions estrangeres a Europa, que existeixen des del 2019 però

requereixen actualització, harmonització i millora. Segon, avançar en la coordinació del control de les exportacions de determinades tecnologies crítiques a tota la UE per evitar accions unilaterals per part dels estats membres. Tercer, intentar establir un mecanisme de control de les inversions sortints, però només en semiconductors avançats, tecnologies d'intel·ligència artificial, tecnologies quàntiques i biotecnologies, que són les que es consideren estratègiques. Aquest tema continua sent molt delicat i alguns estats membres són reticents a aquesta mesura que ja han adoptat els EUA. Quart, augmentar la investigació sobre tecnologies avançades per augmentar l'autonomia europea en determinats àmbits en què està retardada (la UE és responsable del 17,5% de la inversió mundial en tecnologies avançades, una xifra similar a la Xina i molt darrere de EUA, que arriba al 42%). I cinquè, protegir la investigació en tecnologia avançada que es realitza a Europa (i sobretot mitjançant programes finançats per la UE com a Horitzó 2020) de les filtracions a competidors estratègics. Per això caldrà ser especialment curosos amb els consorcis de recerca que es realitzin amb tercers països. Encara que no s'esmenta, ningú no escapa que s'està pensant sobretot en investigadors xinesos. Finalment, l'autor assenyala que per posar en pràctica totes aquestes mesures, la UE necessita adaptar-ne la configuració institucional, augmentar la confiança entre els seus Eetats membres per facilitar l'intercanvi d'informació en un moment de divisions internes i, sobretot, fer passos decidits en la creació d'instruments fiscals comuns per a finançar les iniciatives de seguretat econòmica, especialment les relacionades amb la política industrial.

Helena Lapeyra Por qué las infraestructuras volverán a ser cruciales para la economía

Els propers 25 anys estaran marcats per grans desafiaments. A la COP28, els països van acordar deixar enrere els combustibles fòssils, i el 2023 ja és considerat l'any més calorós de la història del planeta. Segons les projeccions de l'ONU, s'espera que la població mundial passi de 7.700 milions a 9.700 el 2050. Així mateix, l'explosió de la intel·ligència artificial (IA) portarà canvis molt rellevants als patrons de consum energètics. Davant de tots aquests reptes, l'autora assenyala que en poques ocasions es té en compte en el debat públic un aspecte essencial: la urgència i la necessitat de desplegar les infraestructures i d'adaptar les ja existents, per cobrir les necessitats a mitjà i llarg termini de les societats. Per exemple, per complir els objectius de descarbonització seran necessaris processos de reindustrialització i transformació de la indústria que requereixen grans inversions en infraestructures per part de les empreses i dels Estats, cosa fonamental per ser competitius en un entorn tan canviant i exigent com l'actual. L'any 2023, la inversió global en transició energètica va arribar a la xifra de 1,65 bilions d'euros, segons l'Agència Internacional de l'Energia. No obstant això, caldrà triplicar aquesta quantia per assolir els objectius de neutralitat en carboni el 2050. Sens dubte, la necessitat d'adaptar-se al futur està darrere de la creació dels fons Next Generation EU, que destinen un ampli percentatge dels recursos mobilitzats a inversions en tots els àmbits anteriorment esmentats. En realitat, la gran tasca pendent no és l'assignació dels fons, sinó el que ve després: el desplegament dels actius i les infraestructures planificades d'una manera eficient i d'acord amb els plans inicials. Per fer front al desplegament d'aquestes infraestructures i actius cal ser conscients dels reptes operatius a què ens enfrontem. Per exemple, situacions com la pandèmia

passada o els últims conflictes bèl·lics, que irrompen a la indústria afectant els canals i les cadenes de subministrament, han fet saltar pels aires la planificació estratègica de moltes inversions passades. La clau és que les empreses siguin capaces d'anticipar i manejar aquests desafiaments, assegurant que les seves inversions en infraestructures es desenvolupin en el temps correcte, ajustant-se als pressupostos prefixats i garantint el compliment dels objectius estratègics i de sostenibilitat a llarg termini.

Sostenibilidad y cambio climático

Política&Prosa La crisi de l'aigua: una dècada perduda

L'editorial de la revista *Política&Prosa* assenyala que l'episodi agut de sequera exigeix respostes en diferents fronts, més enllà de mesures conjunturals, en un context on el dèficit d'aigua està adquirint un caràcter de permanència, canviant substancialment la dimensió de la crisi. També apunta que no es tracta d'un problema nou, una situació crítica que hagi sorgit per una alteració no esperada de les circumstàncies climàtiques i ambientals. És una evolució negativa i progressiva perfectament previsible sobre la qual a Catalunya no hi ha hagut una mínima capacitat de resposta. No s'han observat en aquests últims anys signes d'una voluntat de fer front al problema promovent un debat públic consistent ni s'ha pogut apreciar una proposta de polítiques concretes més enllà d'anuncis sobre successives mesures d'emergència. Tot condueix a concloure que, també en aquest terreny, estem davant d'una dècada perduda. L'editorial subratlla el consens entre experts que la situació requereix augmentar l'aigua procedent de les fonts anomenades no convencionals. I la realitat és que a Catalunya no hi ha hagut una inversió pública significativa en aquesta direcció. Un altre factor a tenir en compte és que el turisme és causa també d'un fort consum d'aigua. I tant la seva concentració territorial com l'estacionalitat focalitzen molt la pressió sobre uns territoris concrets com serien l'arc mediterrani, la conca del Guadalquivir i els arxipèlags. Barcelona i particularment la seva àrea metropolitana estan dins d'aquest espai vulnerable on la regeneració de l'aigua, a part del dessalatge, és probablement una política imprescindible. Finalment, amb vista a una política responsable a mitjà i llarg termini és pertinent tenir en compte que la gestió de l'aigua hauria de ser la gestió del territori. I que a partir de les directives de la Unió Europea es construeixi un model de gestió fonamentalment compartida, de governança multinivell.

Jean-Michel Valantin Entre guerre et climat, géopolitique d'El Niño. L'Europe en état d'hyper siège

Des del 2022, els conflictes armats s'han estès des d'Ucraïna fins a Gaza passant pel Iemen i Nagorno-Karabakh. L'autor considera que el fenomen d'El Niño es troba a la cruïlla d'aquestes crisis. Mentre la conflagració bèl·lica i l'escalfament global estan esgotant els models de creixement i en un moment en què els agricultors s'estan rebel·lant a tot el continent, Jean-Michel Valantin analitza les conseqüències geopolítiques d'El Niño per a Europa. Afirma que, malgrat la seva naturalesa diferent, un punt comú important d'aquestes diferents crisis geofísiques i geopolítiques és posar en perill el desenvolupament

econòmic i la integritat política, social i territorial dels anomenats països del Nord. Aquesta convergència de la geofísica i la política contemporània en un mateix moment caracteritza nous conflictes i noves guerres. La violència combinada del canvi climàtic i dels enfrontaments geopolítics a gran escala podrien trencar el teixit de la globalització. Des del 2022, aquesta proliferació de crisis geopolítiques i la seva convergència amb el canvi climàtic s'ha traduït en una mobilització militar de tots els exèrcits i indústries de defensa d'Europa i Amèrica del Nord i enfrontaments sense precedents a Ucraïna i al Pròxim Orient des del 1945. Però precisament en el mateix període s'ha produït una profunda crisi de subministrament energètic als mateixos països, que també han d'afrontar els efectes directes i indirectes del clima desbocat. Aquesta triple crisi geopolítica, climàtica i energètica posa de manifest la fragilitat d'aquesta part del món. El resultat és una transformació geopolítica ràpida i profunda, tant en les seves estructures geopolítiques pròpies com davant les recomposicions del Sud global, impulsades sobretot per l'associació estratègica establerta entre Rússia i la Xina. En termes estratègics, els països europeus estan redescobrint que, amb l'excepció del carbó i els jaciments de gas del Mar del Nord, el continent és pobre en recursos energètics. L'economia en gran mesura globalitzada dels estats membres de la Unió depèn d'uns fluxos reduïts de combois marítims que entren i surten del canal de Suez per travessar el Mediterrani, l'estret de Gibraltar i les façanes marítimes que s'estenen des de Portugal i Espanya fins als estats bàltics i escandinaus. Les cadenes logístiques que travessen l'Atlàntic són elles mateixes molt dependents del Canal de Panamà, que representa més del 5% del trànsit mundial. Des de l'estiu del 2023, la caiguda del 41% de les precipitacions respecte a la normalitat ha provocat una caiguda dràstica del nivell del Canal de Panamà, fins al punt de reduir el trànsit un 50% des del novembre del 2023. Aquesta policrisi climàtica marítima és concomitant amb la del mar Roig desencadenada per la guerra de Gaza, i que posa en perill part del trànsit marítim que passa pel canal de Suez. Aquestes estructures arbòries de la gran crisi climàtica estratègica revelen, doncs, un punt d'inflexió clar: el segment europeu del Nord és profundament vulnerable a la disrupció global i planetària en curs.

Enric Bonet El malestar europeo del campo evidencia las incoherencias del neoliberalismo verde

En les darreres setmanes, Europa ha estat testimoni d'una onada de protestes d'agricultors que s'han estès per diversos països, incloent-hi Alemanya, França, Polònia, Països Baixos, Romania, Itàlia i Espanya. Aquestes mobilitzacions, que van des de tractorades fins a talls de carretera, reflecteixen un profund malestar al camp europeu, evidenciant una crisi de dimensions significatives. L'historiador del món agrícola Edouard Lynch compara aquestes protestes amb les grans mobilitzacions durant la crisi lletera del 2009, destacant-ne l'envergadura i l'abast. Tot i això, la interpretació simplista d'aquestes protestes com un pols entre agricultors i ecologistes és refutada per experts com l'economista Maxime Combes. Al seu entendre, aquestes manifestacions són més aviat el resultat de les incoherències del neoliberalisme verd, que ha deixat el sector agrícola europeu immers en una crisi capitalista. Tot i rebre quantioses ajudes públiques, el sector agrícola europeu s'enfronta a una desregulació creixent i una distribució desigual de fons, amb les grans explotacions rebent una part desproporcionada de les subvencions. Això, combinat amb la

liberalització del comerç i la competència estrangera, ha portat a una situació precària per a molts agricultors, amb preus dels productes agrícoles estancats o fins i tot a la baixa, mentre que els marges de les empreses agroalimentàries i de distribució han augmentat considerablement. La transició cap a una agricultura més ecològica es veu obstaculitzada per la manca de suport financer i polítiques incoherents, que prioritzen el productivisme sobre la sostenibilitat. Encara que es prometen canvis cap a una producció més verda, la realitat és que els agricultors s'enfronten a dificultats econòmiques i ambientals cada cop més grans. La resposta dels governs davant aquestes protestes ha estat en la majoria de casos insatisfactòria, prioritzant els interessos econòmics sobre les preocupacions ambientals i socials. Així per exemple a França, el govern ha cedit a les demandes dels sindicats agrícoles, fins i tot sacrificant l'agricultura ecològica en favor de polítiques productivistes. El rebuig a acords comercials com el tractat amb Mercosur ha esdevingut un tema candent, però els experts adverteixen que les promeses polítiques podrien ser més retòrica que accions concretes. Amb les eleccions europees a l'horitzó, els líders polítics podrien estar utilitzant la indignació rural com un trampolí polític, sense abordar realment les arrels estructurals del malestar al camp europeu. En definitiva, les protestes dels agricultors a Europa reflecteixen una profunda crisi al sector agrícola, alimentada per polítiques incoherents, desigualtats econòmiques i la manca de suport cap a una transició ecològica.

Zareen Zahid Qureshi COP and women: change of political climate needed

L'article denuncia destaca la bretxa de gènere generalitzada en l'elaboració de polítiques de canvi climàtic, prenent com a exemple inicial l'escassa representació de les dones a les reunions de les successives cimeres de la COP, la qual cosa reflecteix a parer de l'autora un problema més profund de desigualtat de gènere a la direcció i les delegacions de la COP. Malgrat els esforços per promoure la igualtat de gènere, el progrés ha estat lent, i les dones només ocupen un petit percentatge dels llocs de lideratge i constitueixen una minoria de delegats a les reunions de la COP. L'autora subratlla la necessitat urgent d'aconseguir la paritat de gènere a les delegacions, donat l'impacte desproporcionat del canvi climàtic sobre les dones, especialment al Sud Global. En efecte, es calcula que l'any 2050 el canvi climàtic portarà fins a 158 milions més de dones i nenes a la pobresa i 236 milions més de dones a la fam. Incideix en com el canvi climàtic agreuja les desigualtats de gènere existents, provocant un augment de la pobresa, la fam, el desplaçament i la violència de gènere contra les dones. L'autora ofereix diversos exemples, com ara les conseqüències de les inundacions de 2022 al Pakistan, per il·lustrar com l'absència de dones en els rols de presa de decisions provoca llacunes en la prestació d'ajuda i agreuja la vulnerabilitat de les comunitats afectades. Argumenta que l'exclusió de les dones de les discussions sobre polítiques climàtiques condueix a punts cecs i respostes inadequades a les necessitats de les dones i de les poblacions vulnerables. Per abordar aquest problema, proposa accions concretes, com ara l'obligació de la paritat a les delegacions de la COP, la creació de quotes i la formació sensible al gènere per a tots els delegats. Subratlla la importància de finançar iniciatives climàtiques sensibles al gènere i de construir la capacitat de lideratge de les dones per garantir una elaboració de polítiques climàtiques més inclusiva i eficaç. En

darrer terme, l'article destaca la interconnexió de la desigualtat de gènere i el canvi climàtic i demana accions significatives per integrar les perspectives de gènere a la política climàtica a tots els nivells. L'autora argumenta que assolir la igualtat de gènere en el lideratge climàtic no només és crucial per abordar els impactes del canvi climàtic sobre les dones, sinó que també és essencial per promoure negociacions i l'elaboració de polítiques efectives sobre el clima.

Innovación, ciencia y tecnología

Nouriel Roubini Is AI really the biggest threat when our world is guided more by human stupidity?

L'autora reflexiona sobre les discussions que van tenir lloc durant la reunió del Fòrum Econòmic Mundial (WEF) a Davos, centrant-se especialment en el protagonisme de la intel·ligència artificial (IA), més concretament la IA generativa (GenAI). Malgrat l'entusiasme que genera la IA i el seu potencial de productivitat i creixement econòmic, l'autora adverteix que el nostre món està més influenciat per la bogeria humana que no pas per la IA, que ja està generant greus problemes com ara el canvi climàtic, els estats fallits, les pandèmies, les tensions geopolítiques, la desigualtat d'ingressos, les crisis del deute i l'auge dels moviments populistes. En aquest context, l'autora destaca els perills de la hiperglobalització, l'atur tecnològic i el potencial de la IA per a la desinformació, els *deep fakes* i la guerra cibernètica. També es mostra molt crítica respecte de l'enfocament de Davos cap a la IA, suggerint que passa per alt altres avenços tecnològics significatius, com ara la robòtica, la biotecnologia, la computació quàntica i l'energia de fusió. Argumenta que aquestes tecnologies són prometedores per abordar reptes globals com el canvi climàtic i la seguretat alimentària. Finalment, l'autora conclou amb una nota d'optimisme prudent sobre el potencial transformador de les tecnologies emergents, tot i subratllar la importància de gestionar les seves conseqüències negatives i abordar els problemes globals urgents. Demana un enfocament equilibrat del progrés tecnològic i posa l'accent en la necessitat que la IA ajudi a superar les mancances humanes en lloc d'agreujar-les.

The Economist AI-generated content is raising the value of trust

La facilitat amb la qual es pot generar contingut fals però realista suposa un canvi profund en les societats que durant molt de temps van considerar les imatges, el vídeo i l'àudio com a prova irrefutable de que alguna cosa és real. L'article afirma que el problema fonamental ja és antic. Des de la impremta fins a Internet, les noves tecnologies sovint han fet més fàcil difondre notícies falses o suplantar persones de confiança. Normalment, els humans han utilitzat dreceres per detectar jocs bruts: massa errors ortogràfics suggereixen que un correu electrònic podria ser un atac *phishing*, per exemple. Més recentment, la falsedat de les imatges de persones generades per IA sovint ha estat detectades per detalls com moviments sospitosos de les mans. El problema però és que les falsificacions són cada cop més difícils de detectar atès que la IA millora constantment, i la potència de càlcul i les dades d'entrenament són cada cop més abundants. Amb el pas del temps, els models d'IA

probablement seran capaços de produir falsificacions perfectes amb píxels: clons digitals de com hauria estat una gravació autèntica d'un esdeveniment, si aquest s'hagués realment produït. Fins i tot el millor sistema de detecció no tindria cap escletxa per trobar on està la falsedat. Els models gestionats per empreses regulades es poden veure obligats a incloure una marca d'aigua, però això no afectaria els estafadors que fan servir models de codi obert, que poden modificar i executar des dels seus ordinadors portàtils. L'article assenyala tanmateix que les societats també s'adaptaran als falsificadors. La gent aprendrà que les imatges, l'àudio o el vídeo d'alguna cosa no demostren que un esdeveniments s'hagi produït realment i el contingut en línia ja no es verificarà per si mateix, de manera que qui ha publicat alguna cosa serà tan important com el que s'ha publicat. Suposant que les fonts fiables poden continuar identificant-se de manera segura (a través d'URL, adreces de correu electrònic i plataformes de xarxes socials), la reputació i la procedència seran més importants que mai.